

Nr 208.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor; given Stockholms slott den 20 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför:

Vid anmälan den 2 januari 1925 av de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, hemställde jag under punkten 177, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, i riksstaten beräkna det ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferieresor med oförändrat belopp, 115,000 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen. Sedan ärendet nu blivit ytterligare berett, anhåller jag att ånyo få föredraga detsamma.

Understöd-
jande av folk-
skolebarns
ferie- och
studieresor.

Nu gällande
bestämmelser.

För närvarande är i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor å 115,000 kronor. Gällande bestämmelser rörande anslaget äro meddelade genom Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1922, där Kungl. Maj:t föreskrivit följande att lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1923:

att järnvägsstyrelsen skall tills vidare — därest av riksdagen beviljat anslag till understödjande av folkskolebarns ferieresor står till förfogande — äga att på rekvisition av vederbörande skolmyndighet mot avgift, utgående för varje person med 25 procent av den för person över 12 år gällande befodringsavgiften enligt allmänna taxan, tillhandahålla biljetter till färd å statens järnvägar i tredje klassens vagn åt dels medellösa eller svagt bemedlade barn vid småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolas högre avdelning, fortsättningsskola eller högre folkskola i stad eller stadsliknande samhälle med ett invånarantal av minst 3,000, då barnen utsändas till landet under ferierna för att vistas där under minst fjorton dagar, dels ock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, efter särskild prövning av vederbörande skolråd eller skolstyrelse, barn av ovan angivna slag, som efter slutad skolgång utsändas till landet för att vistas där under minst fjorton dagar, under villkor att resorna fullbordas inom tre månader efter näst föregående lästermins slut, allt vid resor till och från den ort, där barnen skola uppehålla sig under ifrågavarande lantvistelse;

att vid resgrupp av tio personer enahanda nedsättning må tillgodonjutas av en lärare (respektive lärarinna), dock att nedsättningen må åtnjutas av två lärare (respektive lärarinnor), därest gruppen består av barn från olika skolor, samt av en lärare och en lärarinna, därest gruppen består av både gossar och flickor;

att, i händelse resgrupp utgöres av flera än tio personer, det skall ankomma på järnvägsstyrelsen att bestämma det antal lärare (respektive lärarinnor), som mot erläggande av den nedsatta biljettavgiften må åtfölja resgrupp;

att biljetter till nedsatt pris icke må gälla för resa med snälltåg, utan att härför stadgad tilläggsavgift erlägges;

att järnvägsstyrelsen skall i samråd med skolöverstyrelsen utfärda de kontrollföreskrifter, som kunna anses erforderliga; samt

att av det ordinarie anslag till understödjande av dylika resor, som för varje år kan komma att av riksdagen beviljas, må tillgodoräknas statens järnvägar det belopp, som motsvarar skillnaden mellan de avgifter, som enligt allmänna taxan skolat utgå för de resor av ovan angivna slag, för vilkas understödjande dylikt anslag beviljats, och de för resorna i fråga verkliga erlagda avgifterna.

Till grund för ovan angivna bestämmelser ligger ett av 1922 års riksdag i ämnet fattat beslut (riksdagsskrivelse nr 8 A, punkten 182).

Intill början av år 1923 utgick anslag av statsmedel jämväl för understödjande av folkskolebarns studieresor. 1922 års riksdag indrog emellertid i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och av statsfinansiella skäl understödet till sistnämnda slag av resor. I fråga om biljettpriset vid dessa resor gällde samma nedsättning som för ferieresorna.

Härjämte vill jag erinra om att enligt kungl. brevet den 2 februari 1906 och kungl. kungörelsen den 5 maj 1922 (nr 189) en prisnedsättning av 25 procent gäller för all skolungdom vid gemensamma resor under lärares eller lärarinnas ledning till ett antal av minst tio personer, vilken nedsättning jämväl åtnjutes av ett flertal andra kategorier av trafikanter, såsom vissa sjuksköterskor, diakonissor m. fl. För denna prisnedsättning erhålla statens järnvägar ingen gottgörelse av statsverket.

I samband med beviljandet av anslag till folkskolebarns ferieresor anhöll 1924 års riksdag, det Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser beträffande folkskolebarns ferie- och studieresor i syfte att barnens biljettavgifter bringades ned till belopp, som stode i överensstämmelse med statsbanornas självkostnader. Riksdagen anförde därvid, bland annat, följande.

1924 års
riksdag.

Skolöverstyrelsen hade i ett den 10 oktober 1922 i förevarande ämne av-givet utlåtande påpekat vissa omständigheter, som syntes giva vid handen, att det allmännas verkliga kostnader för ifrågavarande resor icke uppginge till de belopp, som från statsverket levererades till statens järnvägar såsom täckning av prisskillnaden mellan den av barnen erlagda biljettavgiften och biljettens normala pris. Då statens järnvägar erhöle fulla biljettpriset för alla studieresande skolbarn, måste studieresorna medföra ett tillskott i järnvägarnas driftresultat. Till jämförelse hade överstyrelsen meddelat, att flertalet enskilda järnvägar i landet kunnat lämna lika stor nedsättning i biljettpriset vid folkskolebarns ferie- och studieresor som statens järnvägar, utan att dessa enskilda järnvägar dock vore berättigade till eller komme i åtnjutande av någon som helst ersättning härför från det allmänna. Då syftet med den verksamhet, varom nu vore fråga, enligt riksdagens uppfattning vore av sådan allmän samhällelig betydelse, att i förevarande fall ersättning icke borde påkallas utöver statsbanornas självkostnader, syntes riksdagen giltiga skäl föreligga för att åtgärder vidtoges för nedbringande av barnens biljettavgifter till belopp, som kunde anses överensstämma med järnvägsdriftens självkostnader.

Med anledning härav anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 30 maj 1924 järnvägsstyrelsen att före den 1 oktober 1924 till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i fråga om nedbringande av biljettavgifterna för ferie- och studieresor för folkskolebarn till överensstämmelse med statsbanornas självkostnader ävensom med förslag till de bestämmelser i ämnet, som i sådant syfte kunde böra av Kungl. Maj:t meddelas.

Med skrivelse den 28 januari 1925 har järnvägsstyrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med den sålunda anbefallda utredningen, för vars innehåll jag här i korthet vill redogöra.

Järnvägs-
styrelsen den
28 januari
1925.

Efter att hava med anledning av riksdagens ovan återgivna uttalande framhållit, att detsamma syntes stå i strid mot de strävanden, som under de senare åren alltmer gjort sig gällande, att genomföra en fullt affärs-mässig avgränsning mellan å ena sidan staten såsom ekonomisk företagare och å andra sidan statens allmänna politiska förvaltning och sociala uppgifter, ingår järnvägsstyrelsen på frågan om beräkningen av järnvägsdriftens självkostnader. Härom anføres:

Beträffande beräkningen av statsbanornas självkostnader för här ifrågasvarande resor synes skolöverstyrelsen, vars uttalanden av riksdagen åberopats, vilja göra gällande, att man borde kunna utgå från de direkta merkostnader, som statens järnvägar kunde åsamkas genom transporter i fråga. Nämda styrelse har nämligen uttalat, att studieresorna medförde ett plus i järnvägarnas driftsresultat, men föranledde mera sällan en ökning av vagnsutrymme och tågbetjäning. Det är givet, att det i individuella fall icke uppstår några nämuvärda särskilda kostnader för här ifrågasvarande transporter, under det att större eller mindre sådana kunna uppkomma i andra fall. Att räkna järnvägen tillkommande befodringsavgifter efter de merkostnader, som sålunda genomsnittligt kunna uppkomma särskilt för dessa transporter, anser styrelsen under inga förhållanden böra få ske. Tillämpandet av sådana grunder för beräkandet av allmänt gällande befodringsavgifter är av så betänklig art, att styrelsen måste på det kraftigaste motsätta sig något sådant.

Någon verklig beräkning av statsbanornas självkostnader för ifrågasvarande resor kan järnvägsstyrelsen för övrigt icke åstadkomma. Endast för en mindre del av de kostnader, som förorsakas av persontrafiken kan nämligen fördelningen drivas så långt som för sådant ändamål vore erforderligt, under det att huvudparten av kostnaderna i fråga måste sägas vara gemensamma för alla transporter, som framföres i de personförande tågen eller åtminstone för hela resandetraffiken. — Att ett visst samband existerar mellan resandet och kostnader är uppenbart, men detsamma är indirekt och alltför komplicerat, för att några exakta kalkyler skola vara möjliga. 1907 års taxekommitté har ej heller sökt konstruera några s. k. minimitariffer i persontrafik. — Det synes under sådana förhållanden ej heller vara av större intresse att söka bedöma, huruvida visst slags resandetrafik kan anses förorsaka mindre kostnader än annan trafik av samma storlek.

I fråga om möjligheten att nedbringa biljettpriset för folkskolebarnens ferieresor uttalar järnvägsstyrelsen, att den nu gällande avgiften av 12,5 öre per zon redan ligger under statsbanornas genomsnittliga självkostnader för hela persontrafiken och att styrelsen icke kan förorda en sänkning av samma avgift.

Däremot föreslår styrelsen en sänkning av nu utgående avgift för skolungdoms — inbegripet folkskolebarns — studieresor av innebörd, att avgiften skulle även för sådan skolungdom, som överskridit 12 års ålder, utgöra 75 proc. av den för person under 12 år gällande befodringsavgiften enligt allmänna taxan, d. v. s. för samtliga i studieresorna deltagande barn utgå med 18,75 öre per zon enligt gällande zontariff i stället för, såsom för närvarande är fallet, med 37,5 öre per zon för barn, som fyllt 12 år, och 18,75 öre per zon för barn under 12 års ålder. I detta sammanhang berör styrelsen verkningarna av indragningen av statsanslaget till folkskolebarns studieresor.

Styrelsen har låtit undersöka, i vilken grad indragningen av det förr utgående statsbidraget till folkskolebarns studieresor verkat minskande på dylika resor å statens järnvägar. Det har därvid visat sig, att minskningen är mycket stor. En sänkning av avgifterna för dylika resor skulle otvivelaktigt åter öka resornas antal, utan att statsbanornas inkomster komme att minskas. Tvärtom torde man kunna påräkna en om och ringa inkomstökning.

För det vida övervägande flertalet av dessa resor synes nämligen en

väsentlig nedsättning vara ett nödvändigt villkor för att desamma överbudgetaget skola kunna komma till stånd. Särskilt torde detta gälla barn, som uppnått 12 års ålder, och vilka därför ha att lösa hel biljett; dessa kunna ju lika litet som de yngre beräknas hava någon egen inkomst, och föräldrarnas möjligheter att bestrida en utgift äro väl ungefär desamma oavsett barnets ålder.

I fråga om de resor av ifrågavarande slag, som även utan nedsättning skulle komma till stånd, inträder givetvis genom nedsättningen en inkomstminskning, men denna torde i varje fall icke vara av någon betydelse för statens järnvägars ekonomi.

Man torde ock i fråga om alla dessa resor beakta, att den ökade kunskap om vårt land och dess sevärdheter, som resorna i fråga giva barnen, icke kunna undgå att i sin mån öka reslusten och sålunda i sinom tid medföra för järnvägarna fördelaktiga verkningar.

Järnvägsstyrelsen ställer sig därför i princip icke avvisande vid tanken på en nedsättning.

Över järnvägsstyrelsens ifrågavarande utredning och förslag har på grund av remiss skolöverstyrelsen den 7 februari 1925 avgivit utlåtande. Skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen kritiserar formuleringen av järnvägsstyrelsens förslag i vad det avser angivandet av de läroanstalter, vilkas lärjungar skulle komma i åtnjutande av den föreslagna sänkningen, samt påyrkar en utvidgning till även andra grupper av skolor än dem, som omfattas av järnvägsstyrelsens förslag. På dessa frågor går jag icke in i detta sammanhang, då det ju här är fråga endast om ferie- och studieresor för *folkskolebarn*, d. v. s. barn, tillhörande småskola, egentlig folkskola, seminariums övningsskola, folkskolans högre avdelning, fortsättningsskola och högre folkskola, och i denna del någon ändring med avseende å prisnedsättningens giltighetsområde icke ifrågasatts.

Emellertid upptar skolöverstyrelsen frågan om återinförande av samma bestämmelser för folkskolebarns studieresor som för ferieresorna. Överstyrelsen utvecklar skälen för en sådan åtgärd på följande sätt:

Såsom ovan framhållits innebär järnvägsstyrelsens förslag en sänkning av biljettpriserna utöver de nuvarande allenast för skolungdom över 12 år. För barn under 12 år skulle däremot avgifterna vid studieresor bliva desamma som för närvarande. Då flertalet folkskolebarn befinna sig i åldern under 12 år, kan alltså förslaget för folkskolans vidkommande endast i mera begränsad utsträckning få betydelse. Vid jämförelse med de bestämmelser rörande folkskolebarnens studieresor, som gällde före indragningen av statsunderstödet till dessa resor, ställer sig dessutom järnvägsstyrelsens förslag ogynnsamt. Enligt nämnda bestämmelser hade nämligen folkskolebarnen att vid studieresor erlagga samma biljettavgift som vid ferieresor. Järnvägsstyrelsen har i sin utredning vitsordat, att indragningen av det förr utgående statsbidraget till folkskolebarnens studieresor haft till följd en mycket stor minskning av dylika resor å statens järnvägar. Järnvägsstyrelsens nu föreliggande förslag, som endast beträffande de högsta åldersgrupperna inom den egentliga folkskolan medför någon ökad förmån, kan således icke förväntas få till följd någon ökning av studieresefrekvensen vad folkskolans

barn under 12 år beträffar. Vill man på ett verksamt sätt underlätta dessa resor, torde man därför böra återgå till förhållandena före år 1923 och medgiva samma nedsättning för studieresorna som för ferieresorna. Detta synes också stå i god överensstämmelse med riksdagens upprepade gånger uttalade uppfattning. Sålunda betonade 1922 års riksdag vid indragning av dittills utgående statsbidrag till folkskolebarnens studieresor vikten av att den verksamhet, som här avsåges, i sina förutvarande former kunde återupptagas, så snart tidsläget sådant medgäve, och 1924 års riksdag har förklarat sig hysa samma uppfattning samt framhållit önskvärdheten av att omständigheterna snart måtte medgiva anslagets uppförande i dess förutvarande omfattning.

Vad som för folkskolebarnens del framför allt gör en ytterligare sänkning av biljettavgifterna nödvändig, om studiereverksamheten skall kunna upptagas i sin tidigare omfattning, är givetvis, att dessa barn i mycket stor utsträckning tillhöra svagt bemedlade hem, för vilka den med skolresorna förknippade ekonomiska oppoffringen är mycket kännbar. Omkostnaderna för dessa resor inskränka sig nämligen just beträffande de fattigare hemmen mera sällan till själva biljettavgiften och det blygsamma penningbelopp, som kräves för barnens uppehälle under resan. Ofta nog kräver resan därjämte, att barnen utrustas med nya kläder och skodon.

I fråga om den ersättning, som vid bifall till överstyrelsens förslag borde tillkomma statens järnvägar i form av statsanslag, anför överstyrelsen följande:

Av den föreliggande utredningen synes icke fullt klart framgå, huruvida järnvägsstyrelsen tänkt sig, att ersättning från statsverket fortfarande skulle utgå för folkskolebarnens ferieresor. Styrelsen har emellertid betonat, att den vid dessa resor nu bestämda avgiften ligger avsevärt under den avgift, som styrelsen såsom yttersta gräns nedåt ansett sig kunna föreslå för studieresorna, och även under statsbanornas genomsnittliga självkostnader för hela persontrafiken. Det vill under sådana förhållanden synas, som om statsbanorna fortfarande borde erhålla viss ersättning för ifrågavarande resor. Om ersättning skall utgå för folkskolebarnens ferieresor, synes emellertid sådan böra beredas även för folkskolebarnens studieresor, under förutsättning nämligen att biljettpriset vid båda dessa slag av resor blir detsamma, som för närvarande gäller vid ferieresorna, eller 25 proc. av avgiften för vuxen person.

Vid beräkningen av en från statsverket till statsbanorna utgående ersättning för folkskolebarnens ferie- och studieresor synes man lämpligen böra bestämma denna till skillnaden mellan den av järnvägsstyrelsen föreslagna avgiften vid skolungdomens studieresor i allmänhet och den biljettavgift, som skulle erläggas av folkskolebarnen, vilket med nu gällande taxa utgör skillnaden mellan 18,75 och 12,5 öre, d. v. s. 6,25 öre per zon.

Enligt från järnvägsstyrelsen under hand inhämtad uppgift torde under ovan angivna förutsättningar erfordras ett anslag icke överstigande 100,000 kronor till understödande av folkskolebarns ferie- och studieresor.

Med anledning av vad skolöverstyrelsen anfört infordrades förnyat utlåtande från järnvägsstyrelsen, som avgav sådant den 4 mars 1925.

Vidkommande överstyrelsens förslag om att biljettpriset vid folkskolebarns studieresor skulle sättas lika med det nedsatta priset för deras ferieresor

samt angående ersättningen till statsbanorna yttrar järnvägsstyrelsen följande:

Mot överstyrelsens förslag, att biljettpriset för folkskolebarns studieresor sättes lika med det nedsatta priset för deras ferieresor, har järnvägsstyrelsen intet att erinra, under förutsättning att statens järnvägar erhålla ersättning genom statsanslag för skillnaden mellan vad statens järnvägar enligt järnvägsstyrelsens förslag skulle erhålla för skolungdomens studieresor i allmänhet och den för folkskolebarnens studieresor sålunda nedsatta avgiften, det vill säga skillnaden mellan 18,75 och 12,5 öre pr zon.

Skolöverstyrelsens förslag, att den till statens järnvägar av statsanslag utgående ersättningen även för folkskolebarnens ferieresor skulle beräknas enligt nyss angivna avgiftsskillnad, kan järnvägsstyrelsen däremot icke biträda av följande skäl. Före år 1923 gällde den för sistberörda slags resor medgivna nedsättningen endast för medellösa barn. På överstyrelsens förslag ändrades emellertid denna bestämmelse från år 1923 därhän, att nedsättningen skulle gälla även svagt bemedlade barn. Med hänsyn till att statens järnvägar för dessa resor erhöilo full ersättning upptill avgiften enligt allmänna taxan, hade järnvägsstyrelsen då intet att erinra mot ändringen ifråga, ehuru järnvägsstyrelsen befarade, att den kunde komma att leda till vissa oegentligheter, beroende på vederbörande intygsgivares tolkning av uttrycket »svagt bemedlad». Någon allmängiltig definition härå kan ju svårigen givas, då förutsättningarna för att en familj må anses svagt bemedlad givetvis äro olika för familjer av olika storlek samt olika på skilda orter med hänsyn till de skiftande levnadsomkostnaderna med mera. Dessa farhågor hava också visat sig icke sakna grund. Det har nämligen kommit till järnvägsstyrelsens kännedom, att biljetter mot nedsatt avgift för folkskolebarns ferieresor i en del fall rekviderats för barn till personer, vilkas ekonomiska ställning icke motiverat något understöd. Som exempel härpå kan anföras, att en överlärare, som av vederbörande skolråd bemyndigats utfärda biljettrekvisitioner för feriebarn, utfärdat dylik rekvisition för barn, tillhörande en familj, där familjefadern under det näst föregående året haft en inkomst av 15,000 kronor. En annan överlärare, som tillsammans med sin hustru, vilken är folkskolläarinna, under det näst föregående året haft en inkomst av över 12,000 kronor, har utfärdat dylik rekvisition för sitt eget barn. Det vill alltså synas, som om vissa skolmyndigheter eller vissa personer, vilka av dylik myndighet anförtratts att utfärda rekvisitioner, icke alltid beakta, att utfärdandet av dylika rekvisitioner innebär ett utanordnande av medel från ett statsanslag. Järnvägsstationerna kunna i regel icke utöva kontroll över huruvida rekvisitionerna äro utfärdade enligt de intentioner, som varit bestämmande för riksdagen vid beviljandet av vederbörande anslag, och järnvägsstyrelsen veterligt finnes över huvud icke någon organiserad kontroll över den rätta användningen av anslaget ifråga.

De nu anförda omständigheterna giva vid handen, att det icke är utslutet, att familjer, som icke borde vara berättigade till det understöd, som den nedsatta avgiften för barnens resor medför, komma i åtnjutande av sådant understöd, och det synes järnvägsstyrelsen under sådana förhållanden högst betänkligt, om statens järnvägar skulle för dessa resor, ifråga om vilka någon kompensation i form av ökad trafik icke kan påräknas, av statsmedel erhålla endast den låga avgiftsskillnad, som järnvägsstyrelsen ansett sig kunna gå med på för studieresor under förhoppning, att den av nedsättningen föranledda inkomstminskningen för statens järnvägar kommer att

kompenseras genom en avsevärd ökning av dessa resor. Järnvägsstyrelsen har beräknat att, om överstyrelsens förslag i avseende å ersättning av statsmedel åt järnvägen för nedsättningen för ferieresor skulle tillämpas, statens järnvägars inkomst, om man räknar med 1923 års trafik, skulle komma att minskas med 68,000 kronor utan någon som helst utsikt för nämnda järnvägar att genom ökad trafik erhålla kompensation för denna minskning. Vid tillämpning av överstyrelsens förslag skulle nämligen statens järnvägar i ersättning för ferieresorna erhålla blott 29,000 kronor i stället för 97,000 kronor enligt det nuvarande beräkningssättet.

Vidkommande slutligen storleken av det förslagsanslag av statsmedel, som för budgetåret 1925—1926 kan anses erforderligt för understödjande av folkskolebarns här ifrågavarande resor, håller järnvägsstyrelsen före, att anslaget för ferieresorna kan beräknas till 100,000 kronor enligt järnvägsstyrelsens och till 30,000 kronor enligt överstyrelsens förslag. Enligt sistnämnda förslag skulle härtill enligt av järnvägsstyrelsen verkställd uppskattning komma ett belopp av 35,000 kronor för studieresorna.

Departement-
chefen.

Den utredning, för vilken jag här redogjort, har, såsom förut nämnts, tillkommit i anledning av riksdagens år 1924 uttalade önskan, att biljettavgifterna vid folkskolebarns ferie- och studieresor måtte nedbringas till belopp, som stode i överensstämmelse med statsbanornas självkostnader. Någon närmare kännedom om de av ifrågavarande resor föranledda merkostnaderna för statens järnvägar har emellertid icke genom berörda utredning vunnits. Jag kan ej heller förneka, att vad järnvägsstyrelsen anfört om svårigheterna att verkställa en sådan beräkning på ett tillförlitligt sätt, synes mig äga ett visst fog för sig. Åtskilligt av värde har dock genom utredningen framkommit. Järnvägsstyrelsen avvisar visserligen med bestämdhet varje tanke på ytterligare reducering av den vid folkskolebarns ferieresor nu utgående avgiften: 25 procent av den för person över 12 år gällande befordringsavgiften enligt allmänna taxan eller för närvarande 12,5 öre per zon, vilken avgift säges ligga under statsbanornas genomsnittliga självkostnader för persontrafiken. Men styrelsen föreslår en ytterligare nedsättning av befordringsavgiften vid studieresor för skolungdom i allmänhet, nämligen till 75 procent av avgiften för person under 12 år, samt förklarar sig, i händelse priset vid studieresor för folkskolebarn nedsättes till detsamma som vid ferieresor, nöjd med en ersättning, motsvarande skillnaden mellan priset vid studieresor för skolungdom i allmänhet enligt järnvägsstyrelsens nyss nämnda förslag och den för folkskolebarns studieresor sålunda ifrågasatta ytterligare reducerade avgiften d. v. s. skillnaden mellan 18,75 och 12,5 öre per zon. Till bestridande av dylik ersättning erforderligt statsanslag uppskattar järnvägsstyrelsen till 35,000 kronor.

Beträffande ferieresorna råder meningskiljaktighet mellan skolöverstyrelsen och järnvägsstyrelsen så till vida, att skolöverstyrelsen anser, att den av statsmedel utgående ersättningen till statsbanorna bör i fråga om ferieresorna beräknas efter samma grunder, som föreslagits för studieresorna,

vilket skulle innebära en minskning från nu utgående 37,5 öre respektive 12,5 öre per zon till 6,25 öre per zon, varemot järnvägsstyrelsen gör gällande, att en dylik reducerad ersättning icke kan vara befogad vad ferieresorna angår, enär statens järnvägar för nedsättningen i priset å dessa resor icke skulle kunna förvänta någon kompensation i form av ökad trafik.

För egen del vill jag först framhålla, att jag icke anser någon ytterligare nedsättning av barnens egna avgifter för ferieresorna böra ifrågakomma.

Nästa fråga, som tarvar ett avgörande, är den om folkskolebarnens studieresor. Då anslaget till understödjande av dessa resor med år 1923 indrogs och den större prisnedsättningen för berörda resor i och med detsamma bortföll, torde detta hava skett under en tämligen allmän känsla av att man här nödgades undandraga ifrågavarande barn en förmån, vilken till sina verkningar ägde en synnerligen stor allmännyttig betydelse. Riksdagen har också vid flera tillfällen uttalat sig för anslagets återuppförande på riksstaten, och då nu järnvägsstyrelsen själv intygar, att en återgång till förutvarande förhållanden härutinnan, långt ifrån att lända till men för järnvägarnas ekonomi, tvärtom, särskilt om man ser saken på lång sikt, torde för statsbanorna medföra ökad trafikfrekvens och i sin mån ökade inkomster, synes mig tiden vara inne att föreslå, att medel till understödjande av dylika studieresor ånyo upptagas i riksstaten. Prisnedsättningen torde böra bestämmas till samma belopp som för ferieresorna. Det erforderliga anslagsbeloppet har enligt förut angiven grund för ersättningens beräkning, mot vilken jag intet har att invända, uppskattats till 35,000 kronor.

Återstår slutligen frågan om den av statsmedel utgående ersättningen till statens järnvägar för folkskolebarnens ferieresor. Såsom nämnts motsätter sig järnvägsstyrelsen på anförda skäl, att nedsättning i denna ersättning vidtages därhän, att ersättningen kommer att utgå efter samma grunder som ifråga om folkskolebarnens studieresor. Då emellertid båda slagen av dessa resor ansetts vara av den natur, att avgifterna för desamma till viss del böra täckas av statsbidrag, och då det torde vara sannolikt, att just detta bidrag från statens sida för statens järnvägar bör kunna medföra ökad resefrekvens även ifråga om ferieresorna, synes det mig med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke utan men för statens järnvägars ekonomi någon reduktion i ersättningen jämväl för dessa resor bör kunna ske. När järnvägsstyrelsen funnit sig kunna gå med på att avgiften för skolbarn vid studieresor sättes lika för barn under och över 12 år, vill det i varje fall synas, som om statens järnvägar av samma skäl, som den framhållit till stöd för sin ståndpunkt härutinnan, borde kunna åtnöjas med enahanda ersättning av statsmedel för barn över 12 år som för barn under denna ålder även vid ferieresorna.

Efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet vill jag därför föreslå, att dylik jämkning sker i sättet för beräkandet av den av statsmedel utgående ersättningen till statens järnvägar för avgiftsreduktionen vid folkskolebarns ferieresor. Denna ersättning skulle sålunda bestämmas till

skillnaden mellan de avgifter, som för person under 12 år skolat enligt allmänna taxan utgå för resor av ifrågavarande slag, och de för resorna verkligen erlagda avgifterna eller, med nu gällande personavgifter, till 12,5 öre per zon för skolbarn såväl under som över 12 år mot av skolöverstyrelsen ifrågasatta 6,25 öre. Enligt inom järnvägsstyrelsen företagna beräkningar uppskattas statens järnvägars inkomstminskning vid en ersättning av statsmedel efter 12,5 öre per zon på grundval av 1923 års trafikciffror till 42,000 kronor. Det erforderliga statsanslaget beräknas till 55,000 kronor. Då statsbidraget till studieresorna av järnvägsstyrelsen angivits till 35,000 kronor, skulle sålunda det erforderliga totala statsbidraget uppgå till 90,000 kronor, vilket belopp torde bära såsom ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor uppföras i riksstaten under åttonde huvudtiteln, samtidigt med att det nuvarande anslaget å 115,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferieresor uteslutes ur riksstaten.

Beträffande villkoren för understöds utgående torde i fråga om ferieresorna bära gälla samma bestämmelser, som innehållas i 1922 års riksdags beslut i ämnet. Vad studieresorna angår torde understöd bära utgå oavsett barnens ekonomiska ställning och utan någon inskränkning till allenast barn från städer eller stadslignande samhällen. I övrigt torde såväl ifråga om dessa resor som beträffande ferieresorna kunna göras tillämpliga de genom förenämnda kungl. brev den 15 juni 1922 meddelade föreskrifter.

I varje fall torde erforderliga närmare föreskrifter angående anslagets användning bära meddelas av Kungl. Maj:t efter skolöverstyrelsens och järnvägsstyrelsens hörande.

Under återopande av vad jag här anført, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att — med uteslutande av det ordinarie förslagsanslaget å 115,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferieresor — i riksstaten upptaga ett *ordinarie* förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor av 90,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig här ovan förordade grunder, kan finna gott meddela.

Vad departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gustaf Ödmann.